

Literatúra po 1945

Neorealizmus

- konflikt človeka s industrializovanou spoločnosťou
- vzniká v Taliansku → veľká chudoba

Rimanka - Alberto Moravia

- prostitútka Adriana
- ukazuje chudobu a život najnižšej vrstvy
- mala radosť z peňazí ktoré získala prostitúciou
- nasmerovala ju už mama, kvôli jej kráse a susedke
- peniaze znamenajú viac ako vlastná hrdosť
- prvky naturalizmu a existencializmu

Smrť obchodného cestujúceho - Arthur Miller

- Willy má dvoch synov
- ťažko pracuje, aby im zabezpečil dobrú budúcnosť
- oni si ale naplánovali inú budúcnosť
- Willy je z toho nešťastný
- niekoľko krát sa poháda a udobrí so synmi
- nakoniec sa rozhodne spáchať sebevraždu, aby rodinu zachránil peniazmi zo životnej poisťky

Socialistický realizmus

- straníckosť
- ospevovanie socializmu
- typizácia postáv
- triedny pohľad na spoločnosť
- optimizmus

Milan Rúfus

- **Diela:** až dozrieme, Modlitbičky

- pesimizmus, melancholizmus
- dôležitý je obsah, nie výzor
- dedinské prostredie, ľudové témy, obrazovosť
- konzervativizmus
- sylabotonický verš

Až dozrieme

- zbierka ktorou vstupuje na scénu - 1956
- básne o rodine, 2. svetovej vojne, ľudstve a živote človeka

Katreny

- zaoberá sa zvykmi na katarínu
- obrozné vykreslenie

Miroslav Válek

- **Dielo:** Dotyky, Jablko
- príklov k voľnému veršu
- pokrokovosť
- mestský básnik
- témy ženy, rozchod
- básne o obyčajných predmetoch
- rôzne pohľady
- obrazovosť
- minister kultúry

Dotyky

- vstupuje na scénu - 1959
- láska
- búra predsudky voči dedine
- snaha o prelomenie bariéry medzi dedinou a mestom

Konkretisti

- Trnavská skupina → Ľubomír Feldek (Sonet o vtákovi čatákovi), Ján Ondruš, Ján Stacho, Jozef Mihalkovič

- nepodlahli tlaku socialistického režimu
- dôraz na formu
- konkrétnosť, obrazovosť, imaginatívnosť, zmyslovosť
- často slová - kameň, nôž, mesiac

Osamelý bežci

- Ivan Štrpka, Ivan Laučík, Peter Repka (Mladá tvorba)
- boli bežci, cítili sa osamelo
- odmietali Štúra, Hviezdoslava (konzervatívnosť)
- akceptovali - avantgardu, Válka
- **Štrpka** - oslobodený od spoločenského kontextu, subjektívnosť, nostalgia za detstvom
 - Tristan Tára (Tristan Tzara - dadaizmus)
 - Momentky
- **Laučík** vlastné metafory
- **Repka** - ovplyvnený beatníkmi

Pop-poézia

- začal Válek
- spievané básnické texty (Momentky - Štrpka, Ursíny)(Válek, Vargo - Smutná ranná električka)(Válek, Žbirka - Jesenná láska)

Poézia ulice

- **Jozef Urban** - neesteticky smrkám (cca programová báseň)
- nové témy, vulgarizmy

Existencializmus

- **Autori:** Sartre, I. Bukovčan
- **Zanky:**
 - pocit ohrozenia života po 2. sv vojne
 - desivosť ľudskej existencie - zodpovednosť
 - tendencia nihilizmu
 - ponor do psychiky až podvedomia
 - die s hraničnou situáciou

Múr - Jean-Paul Sartre

- múr ich oddeluje od sveta a zároveň je miestom ich popravy
- Pablo má byť popravený
- má šancu sa zachrániť, ak prezradí, kde sa skýva revolucionár
- Pablo vie kde, ale nie je ochotný prezradiť a zo žartu povie na cintoríne
- revolucionár je skutočne na cintorína a Pablo je slobodný (absurdita)

Kým kohút nezaspieva - Ivan Bukovčan

- znaky absurdnosti
- 10 ľudí je zavretých, jedného musia vybrať
- Lekár - ide mu iba o seba
- Prostitútka - informovaná, morálne hodnoty
- Uhrík (holič) - obviňuje tuláka
- Učiteľ - morálny a intelektuálna autorita
- Uhrík zabije Tuláka
- Nakoniec ho ostatný doženú k tomu, aby si zobral kľúč a nad ránom utiekol, je počuť strelbu samopalov

Absurdná dráma

- **Autori:** Beckett
- **Znaky:**
 - stupňujúci sa pocit ohrozenia - studená vojna
 - absurdita každodenného života
 - pesimizmus tvorcov
 - dekompozícia tradičnej drámy
 - deštrukcia klasického dialógu

Čakanie na Godota - Samuel Beckett

- dvaja ľudia čakajú na Godota
- na konci dňa im vždy povedia, že príde ďalší deň
- nakoniec sa chcú obesiť, ale snúrka z gati sa pretrhne, tak čakajú ďalej

Rozhnevaný mladý ľudia

- konzervatívna spoločnosť v povojnovom Anglicku (rodinkárstvo, vrstvy)

- nemožnosť nájsť si dôstojnú prácu
- stratenie zmyslu života

Beatnici

- Amerika
- nesuhlas so systémom
- alternatívny ľudia
- nesúhlasia s vojnami v zahraničí (Vietnam), studená vojna, atomová bomba
- improvizácia
- vyhrali spor o slobodu slova v literatúre

Lunapark Mysle - Ferlingetti

- život prirovnáva k cirkusu
- slang, vulgarizmy
- veľa národných myšlienok
- odsúdenie spoločnosti

Fantastická literatúra

- **Autori:** G. Orwell
 - únik od skutočnosti
 - kritika spoločnosti
 - vízie do budúcnosti
- apokalipsa- varovanie pred závislosťou pred modernými technológiami

Zvieracia farma - George Orwell

- alegória na socialistickú spoločnosť
- prasatá boli páni, psy strážnici, ovce slepo nasledovali, kone pracovali
- zvierata vyhodili ľudí
- na konci sa správajú ako ľudia
- "Všetci sú si rovný, ale niektorý sú si rovnejší."

1984 - George Orwell

- dystopický román

- veľký brat
- newspeak
- ministerstvom pravdy
- hlavná postava na konci prijíma myšlienku strany

Magický realizmus

- realistické vykreslenie
- magické prvky
- nevysvetľuje sa
- postavy magiu nijako neovplyvňujú

100 rokov samoty - Gabriel Garcia Márquez

- malá skupina ľudí bola vyhnaná
- žijú veľmi oddelene od ostatných
- generačný román
- sledovanie vzťahov
- nakoniec zaniká dedina

Postmodernistická literatúra

- **Autori:** U. Eco, P. Vilikovský, D. Dušek, M. Lasica + J. Satinský, S. Štepka
- vytváranie osobitnej umeleckej reality
- popieranie a spochybňovanie tradičných hodnôt a právd
- umenie kôpie a nie originálu
 - persifláž → napodobenie diela, zosmiešnenie
 - pastiš → napodobenie nejakého autora
 - palimpsestová technika → menenie originálu tak, aby bol stále spoznatelný ale mal prekrútený, vtipný zmysel

Kufor na sny - Dušan Dušek

- krátke poviedky
- nenadväzujú na seba
- autor často obracia pointu
- nečakané zvraty
- bežné príbehy
- prvky erotiky

Soire - Lasica+Satinský

- kabaret
- kultúrne prestávky
- scény na seba nenadväzujú
- spoločná téma pretvarovanie
- situačný humor
- hra zo slovami
- veľa odkazov

Jánošík - Stanislav Štepka

- primitívnejší humor ako L+S
- paródia na národného hrdinu
- alúzie - citáty z iných diel
- kritika falošných mýtov
- výsvmech socialistického spôsobu života
- nečakaný záver → Jánošík ušiel z psychiatrickej liečebne

Nezaradená literatúra

Starec a more - Ernest Hemingway

- dielo je epickou metaforou o živote
- starec je rybár
- dlho nevie nič chytiť
- nakoniec chytí veľkú rybu ale poceste na pevninu mu ju zožerú žraloky
- ľudia obdivujú kosť

Hlava XXII - Joseph Heller

- kapitán Yossarian nechce zomrieť nezmyselnou smrťou
- uvedomuje si svoje bezvýhodové postavenie
- snaží sa všemožne legálne odísť z frontu
- nakoniec nevidí inú cestu ako dezerciu a odchádza do Švédska

Kolíška - Alfonz Bednár

- rámcovanie deju

- zita počúva súd s Majerskym (partizánom)
- toho v 1945 ukrila pred vojakmi
- v kolíske mala dieťa
- prišli k nem Nemci, lebo kolíska pripomínala zvuky motora
- vojaci Zitu ponižovali, vyliat' moč na dieťa
- Majersky striela na vojakov z potoka a ty ho zatknu

Ako chutí moc - Ladislav Mňačko

- rozprávačom je Frank, novinár
- je na pohrebe významného štátnika, bol s nim kamarát
- popisuje, ako ho moc zmenila
- ako postupne stratil všetkých priateľov
- ako sa ho každý len bál
- ako väčšina došla na pohreb len preto aby sa nepovedalo

Psie Dni - Dušan Mitana

- psie dni = horúce dni
- rozprávač sleduje mŕtveho človeka, tak ide zistiť, čo sa stalo (kriminálna zápletká)
- potom zachráni psa z potoka, ale ten ho pohrzie, tak ho utopí
- potom pomácha človeku obesiť sa reťazou z bicykla
- prvky absurdity - pohryzie psa, obesa si obeseneho, ...

Kto chytá v žite - Salinger

- HC vyhodili zo školy
- vo vyťahu mu je ponúknutá prostitútka
- nevedel čo s ňou má robiť
- doma sa skrýva v skini
- odišiel sa porozprávať s profesorom
- ten ho hladkal po vlasoch, tak odišiel
- na konci si uvedomuje, že mu chýba spoločnosť ľudí

Narcis - Sloboda

Rozum - Sloboda